Lausunto valtiovarainvaliokunnan verojaostolle
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
Asia: HE 50/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 39 §:n muuttamisesta

KULTTUURIALALLA PELÄTÄÄN KONKURSSEJA

Tiivistelmä: ALV-kantojen nosto koskee kaikkia pääsylipullisia tapahtumia, elokuvateattereita, musiikkia, teatteria ja kirjamyyntiä. Se iskee kulutukseen, joka on vasta toipunut koronasta. Myös veronkorotuksen voimaantuloaika on liian lyhyt aloille, jonka myynnin ja sopimusten aikajänne on pitkä. Alalla pelätään lukutaidon heikkenemistä, konkursseja ja toimijoiden lakkauttamisia, jotka johtuvat kulttuurialaa kurittavien päätösten yhteisvaikutuksista.

Kirjallisuudesta:

Kirjan ALV-kannan nousu aiheuttaa haittaa liiketoiminnalle ja vaarantaa kansallisen lukutaitotyön. Innostavien ja lukijaa puhuttelevien kirjasisältöjen olemassaolo on yksi tärkeimpiä lukutaitoon ja -intoon vaikuttavia asioita. Viimeisimpien Pisa-tulosten mukaan nuorten lukutaidon taso Suomessa on laskenut huomattavasti. Kirjojen läsnäolo nuorten arjessa korreloi sekä lukutaidon että matemaattisten taitojen kanssa. Lukemisen mahdollistamisella on keskeinen merkitys osaamiselle, sivistykselle, demokratialle sekä näinä aikoina niin tärkeälle resilienssille epäasiallista vaikuttamista vastaan.

Suomi siirtyy Euroopan maiden vertailussa lukemisen superverottajien joukkoon. Euroopassa kirjan arvonlisäveroprosentti on keskimäärin kuusi, ja esimerkiksi Isossa-Britanniassa ja Norjassa kirjoja ei veroteta lainkaan.

Elokuvateattereista:

Uskomme, että varsinaisia lipunhintoja ei nosteta, mutta koska alv nousee 40 % se tulee se vaikuttamaan pääsylippujen ulosmyyntihintaan, eli verollisen pääsylipun hinta tulee kohoamaan.

Valitettavasti nousevat kuluttajahinnat voivat vähentää kulttuuripalvelujen ostamista, mikä tarkoittaa pahimmillaan asiakasmäärien vähenemistä. Ts. kulttuurin kuluttaminen vähenee. Korona-ajat tyhjensivät tehokkaasti elokuvateattereiden puskurivarat ja mikäli asiakasmäärät vähenevät, se tulee hidastamaan tulevia investointeja ja heikentää elokuvateattereiden taloutta.

Elokuvateatterikäynti on nykyisin verrattain edullinen suhteessa mihin tahansa muuhun parin tunnin kodin ulkopuoliseen taide- ja kulttuuripalveluun, jota varten on rakennettu oma erityinen rakennus ja jossa on ajanmukainen tämän taiteen esittämiseen soveltuva tekniikka.

Elokuvateattereiden osalta ongelmana on myös makeisveron ja virvoitusjuomaveron nostaminen. Kun oheistuotteet kallistuvat, niiden myynti vähenee ja elokuvateattereiden investointien kuoletus hidastuu.

Musiikkitapahtumista:

Musiikkitapahtumien pääsylippujen arvonlisäkanta on nykyisellään 10 prosenttia. Julkisen talouden suunnitelmana on korottaa myös musiikkitapahtumien pääsyliput 14 prosentin verokantaan. Musiikkitapahtumien pääsylippujen verotusta kiristettäisiin siis yleistä verokantaa tiukemmin.

Suunnitelma pääsylippujen arvonlisäveron korotuksesta asettaa jälleen uusia taloudellisia ja toiminnallisia haasteita elävän musiikin alalle, joka vasta vuonna 2023 pääsi tekemään ensimmäisen täyden toimintavuotensa koronan jälkeen. Mahdollinen veronkorotus tulee vaikuttamaan negatiivisesti pandemiasta toipuvan elävän musiikin alan kasvun edellytyksiin. Se heikentäisi musiikkitapahtumien kysyntää ja musiikkitapahtumien kävijöiden ostovoimaa. Lisäksi kysynnän heikentyessä veronkorotus vaikuttaisi kielteisesti myös tapahtumien oheispalveluihin: matkailuun, majoituspalveluihin ja ravintoloihin. Veronkorotus haastaa myös kansainvälisten artistien saatavuutta, jos pääsylippujen kuluttajahinnat nousevat kestämättömälle tasolle ja konserttituotannon tekeminen juuri Suomessa muuttuu kannattamattomaksi.

Taidefestivaalit:

ALV:n korotus merkitsee huomattavaa lisäongelmaa niille taide- ja kulttuurifestivaaleille, jotka ovat ALV:n piirissä. Ala ei ole vieläkään täysin toipunut pandemiasta, ja lisärasitteena on huomattava kustannusten nousu niin taiteilijakiinnitysten kuin palveluketjun suhteen. Yleinen taloudellinen epävarmuus ja pandemian jälkeinen yleisökäyttäytymisen muutos luovat omat ongelmansa, puhumattakaan siitä, että samanaikaisesti festivaalien valtiontukia ollaan leikkaamassa. Jos näiden haasteiden lisäksi korotetaan pääsylippujen arvonlisäverotusta, ajaudutaan tilanteeseen, jossa festivaaleja joudutaan lakkauttamaan ja konkursseiltakaan ei vältytä.

Teatterialalla:

Teatterialalla lipputulot ovat toimijasta riippuen 20-60 % tuloista. Lipputulojen lisäksi teatterit saavat tukea valtiolta ja kunnilta. Kun kulttuurin julkiseen tukee uhkaa kohdistua huomattavia leikkauksia vuosina 2025-2026 kehysriihipäätösten myötä, tulisi teattereiden painottaa tulonsa yhä enemmän lipputuloiksi. Samaan aikaan lippuihin kohdistuva ALV:n korotus tekee tämän kuitenkin mahdottomaksi: teattereiden on nostettava lipunhintojaan korotuksen vuoksi, eikä se tue tavoitetta omien tulojen kasvattamiseen. Teattereiden katsojaluvut eivät ole vieläkään palautuneet koronaa edeltävälle tasolle, koska inflaatio on vaikuttanut siihen, kuinka usein ihmisillä on varaa käydä teatterissa. Tässä tilanteessa valtion tulisi pikemminkin verokannustimilla tukea sitä, että lipunhinnat voitaisiin jatkossakin pitää saavutettavalla tasolla, mahdollisista leikkauksista ja kustannusten kasvusta huolimatta.

Veronkorotusten suunniteltu aikajänne:

Esimerkiksi Helsingin kaupunginteatterin Moulin Rougen lippuja myydään nyt jo keväälle 2025. Pääsylippujen veronkorotus aiheuttaa konkreettisia ongelmia myös elävän musiikin toimialalle, jonka toimintaa ohjaa ennakointi ja etupainotteisuus. Esiintymissopimuksia, joihin pääsylipputulot oleellisesti liittyvät, tehdään ennakkoon vuoden tai jopa useamman aikajänteellä. Veronkorotuksen vaikutukset alv-kannan siirtymävaiheessa tulevat heikentämään tapahtumia järjestävien yritysten kannattavuutta, sillä siirtymävaiheessa veronkorotus maksetaan lipunmyynnin katteesta.

Elävän musiikin ala painii jo valmiiksi kohonneiden lipunhintojen kanssa ja asiakkaiden ostovoima on koetuksella vaativassa taloustilanteessa. Veronkorotuksen vaikutus kuluttajahintoihin heikentäisi musiikkitapahtumien kävijöiden ostovoimaa entisestään. Käytännössä se tarkoittaisi musiikkitapahtumien ja esitysten yleisömäärien laskua, järjestettyjen konserttien määrän vähenemistä, musiikkitapahtumien kävijöiden oheispalveluiden kulutuksen laskua ja pahimmassa tapauksessa joidenkin alan toimijoiden konkursseja. Pääsylippujen veronkorotus kaventaisi kotimaisen musiikin tarjontaa, artistien ja yhtyeiden esiintymismahdollisuuksia ja ammattimaisesti konserttitoimintaa järjestävien yritysten toiminnan edellytyksiä.

Niin ikään yleisen arvonlisäverokannan korotuksen toteuttaminen näin pikaisella aikataululla haastaa alan yrittäjiä. Oheispalveluiden, esimerkiksi ravintolatoiminnan järjestelmien päivittäminen ja toimintavarmuuden takaaminen näin lyhyellä aikavälillä 1.9.2024 mennessä on alan toimijoille kova vaatimus. Näin suuriin muutoksiin liiketoiminnan verotuksessa tulisi varata merkittävästi enemmän aikaa valmistautua.

Helsingissä 28.5.

Rosa Meriläinen
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry